

BÀI 23

Kết quả cần đạt

- *Cảm nhận được cảm xúc trước mùa xuân của thiên nhiên, đất nước và khát vọng đẹp đẽ của nhà thơ muốn được dâng hiến cho cuộc đời trong bài thơ Mùa xuân nho nhỏ. Phân tích được những đặc sắc trong hình ảnh, tứ thơ và giọng điệu của bài thơ.*

Cảm nhận được niềm xúc động thiêng liêng, tâm lòng tha thiết, thành kính của tác giả từ miền Nam vừa được giải phóng ra viếng Bác Hồ trong bài thơ Viếng Lăng Bác. Nỗi được những đặc điểm nghệ thuật của bài thơ về giọng điệu, hình ảnh và ngôn ngữ.

- *Hiểu rõ yêu cầu đối với một bài nghị luận về tác phẩm truyện (hoặc đoạn trích), biết cách làm bài văn đúng với yêu cầu ấy.*

VĂN BẢN

MÙA XUÂN NHO NHỎ

Mọc giữa dòng sông xanh
Một bông hoa tím biếc
Ơi con chim chiền chiện⁽¹⁾
Hót chi mà vang trời

Từng giọt long lanh rơi
Tôi đưa tay tôi hứng.

Mùa xuân người cầm súng
Lộc⁽²⁾ giặt đầy trên lưng
Mùa xuân người ra đồng
Lộc trải dài nương mạ
Tất cả như hối hả
Tất cả như xôn xao...

Đất nước bốn ngàn năm
Vất vả và gian lao
Đất nước như vì sao
Cứ đi lên phía trước.

Ta làm con chim hót
Ta làm một cành hoa
Ta nhập vào hoà ca
Một nốt trầm xao xuyến.

Một mùa xuân nho nhỏ
Lặng lẽ dâng cho đời
Dù là tuổi hai mươi
Dù là khi tóc bạc.

Mùa xuân – ta xin hát
Câu Nam ai, Nam bình⁽³⁾
Nước non ngàn dặm minh
Nước non ngàn dặm tình
Nhịp phách tiên⁽⁴⁾ đất Huế.

11 – 1980

(Thanh Hải^(★), trong *Thơ Việt Nam 1945 – 1985*,
NXB Giáo dục, Hà Nội, 1987)

Chú thích

(★) Thanh Hải (1930 – 1980) tên khai sinh là Phạm Bá Ngoãn, quê ở huyện Phong Điền, tỉnh Thừa Thiên – Huế. Ông hoạt động văn nghệ từ cuối

những năm kháng chiến chống Pháp. Trong thời kì chống Mĩ cứu nước, Thanh Hải ở lại quê hương hoạt động và là một trong những cây bút có công xây dựng nền văn học cách mạng ở miền Nam từ những ngày đầu.

Bài thơ *Mùa xuân nho nhỏ* được viết không bao lâu trước khi nhà thơ qua đời, thể hiện niềm yêu mến thiết tha cuộc sống, đất nước và ước nguyện của tác giả.

(1) *Chiên chiện* : loài chim nhỏ hơn chim sẻ, thường ở ruộng hay bãi quang đãng, khi hót bay vút lên cao nên tiếng hót vang xa.

(2) *Lộc*: chồi non. Ở đây dùng với nghĩa rộng là nhành non, cây non.

(3) *Nam ai, Nam bình* : hai điệu ca Huế. Điệu Nam ai giai điệu buồn thương, còn Nam bình thì dịu dàng, trìu mến.

(4) *Phách tiền* : phách là nhạc khí để gõ nhịp, làm bằng hai miếng tre hoặc gỗ cứng ; phách tiền là phách có đinh thêm cọc tiền đồng.

ĐỌC – HIỂU VĂN BẢN

1. Đọc nhiều lần bài thơ và tìm hiểu mạch cảm xúc trong bài (*gợi ý* : từ cảm xúc về thiên nhiên, đất nước dẫn đến suy nghĩ, ước nguyện của tác giả). Từ việc nhận ra mạch cảm xúc, hãy nêu bối cảnh của bài thơ.

2. Mùa xuân của thiên nhiên, đất nước đã được miêu tả như thế nào qua những hình ảnh, màu sắc, âm thanh trong hai khổ thơ đầu ?

Cảm xúc của tác giả trước vẻ đẹp và sức sống của mùa xuân đất nước như thế nào ?

3. Phân tích đoạn thơ "Ta làm con chim hót... Dù là khi tóc bạc" (chú ý những hình ảnh biếu tượng, từ ngữ và cách diễn đạt rất gợi cảm thể hiện một ước nguyện chân thành của tác giả). Đoạn thơ ấy gợi cho em những cảm nghĩ gì về ý nghĩa cuộc sống của mỗi con người ?

4. Bài thơ có nhạc điệu trong sáng, thiết tha, gợi cảm, gần gũi với dân ca. Những yếu tố như thể thơ, cách ngắt nhịp, gieo vần, điệp ngữ,... đã được sử dụng như thế nào để tạo được nhạc điệu ấy ?

5. Em hiểu thế nào về nhan đề *Mùa xuân nho nhỏ*? Hãy nêu chủ đề của bài thơ.

Ghi nhớ

- Bài thơ *Mùa xuân nho nhỏ* là tiếng lòng tha thiết yêu mến và gắn bó với đất nước, với cuộc đời; thể hiện ước nguyện chân thành của nhà thơ được cống hiến cho đất nước, góp một "mùa xuân nho nhỏ" của mình vào mùa xuân lớn của dân tộc.
- Bài thơ theo thể năm tiếng, có nhạc điệu trong sáng, tha thiết, gần gũi với dân ca, nhiều hình ảnh đẹp, giản dị, gợi cảm, những so sánh và ẩn dụ sáng tạo.

LUYỆN TẬP

1. Học thuộc lòng bài thơ.
2. Viết một đoạn văn bình một khổ thơ trong bài mà em thích.